

02/2021

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Tuija Nopola

Kuolevuuden kehityksen vaikutuksia eläkejärjestelmään

Elinajanodotteen kasvu on hidastunut viime vuosikymmeninä ja etenkin 2010-luvulla monissa Euroopan unionin ja joissakin muissa korkean tulotason OECD-maissa. Kuolevuuden aleneminen on hidastunut voimakkaammin vanhemmilla naisilla kuin vanhemmilla miehillä, joten sukupuolten välinen elinajanodotteen ero on pienentynyt viime vuosikymmeninä näissä maissa keskimäärin. Viime vuosina influenssa ja vuonna 2020 covid-19-tauti ovat nostaneet etenkin iäkkäämpien kuolevuutta.

Vaikka eläkeikä ja elinaikakerroin riippuvat kuolevuuden kehityksestä ja siten vähentävät eliniän kasvun vaikutusta eläkemenoon, eivät ne kuitenkaan täysin neutraloi kuolevuuskehityksen menovaikutuksia. Kuolevuuden kehityksen arviointi on osa eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyysarviointia. Tässä raportissa esitetään vaihtoehtoisten kuolevuuskehitysten vaikutuksia eläkkeiden rahoitukseen, eläkeikään sekä etuuksien kehitykseen.

Raportissa esitetään skenaariolaskelmia Suomen väestöstä erilaisin kuolevuuden alenemisoletuksin. Oletuksiksi on valittu Ruotsin, Norjan ja Ison-Britannian väestöennusteissa käytettyjä oletuksia, Eurostatin väestöennusteen arvio Suomen kuolevuuskehityksestä sekä raportissa Tikanmäki ym. 2019 esitellyt matalan ja korkean kuolevuuden vaihtoehdot. Yhdessä skenaariossa on oletettu kuolevuuden jäävän vuoden 2019 tasolle. Skenaarioita verrataan peruslaskelmaan, jossa käytetään Tilastokeskuksen vuoden 2019 väestöennusteen (Tilastokeskus 2019) kuolevuuskehitystä vuoteen 2070 saakka, jonka jälkeen kuolevuuden alenemismuutos on puolitettu. Peruslaskelma on julkaistu muistiossa Reipas (2019). Tilastokeskuksen väestöennusteissa

vuosien 1987–1991 ja 2014–2018 välillä havaittua kuolevuuden alenemisen trendiä on jatkettu ikä- ja sukupuolikohtaisesti.

Laskelmat demonstroivat, että eläkemenojen ja -maksujen kasvu peruslaskelmassa ei johdu pelkästään matalasta syntyvyydestä vaan myös siitä oletuksesta, että elinajanodote kasvaa. Oletus alenemisvauhdista on suurempi kuin verrokkimaiden perusennusteissa Norjaa lukuun ottamatta.

Jos kuolevuus jäisi vuoden 2019 tasolle, lakisääteisen eläkemenon ja bruttokansantuotteen suhde olisi vuosisadan puolivälissä noin puoli prosenttiyksikköä eli noin neljä prosenttia ja laskentajakson lopussa vuonna 2085 noin 1,6 prosenttiyksikköä eli noin kymmenen prosenttia peruslaskelmaa pienempi. TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan olisi vuosisadan puolivälissä noin 1,4 prosenttiyksikköä eli noin kuusi prosenttia ja laskentajakson lopussa noin 3,2 prosenttiyksikköä eli noin kymmenen prosenttia matalampi kuin peruslaskelmassa. Alin vanhuuseläkeikä jäisi vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 65 vuoteen, kun peruslaskelmassa se nousee vuonna 1980 syntyneillä 66 vuoteen ja 8 kuukauteen ja 2000 syntyneillä 68 vuoteen ja 2 kuukauteen. Laskentajakson lopussa keskieläkkeen suhde keskipalkkaan olisi myös lyhyemmän elinajanodotteen myötä noin 4,6 prosenttiyksikköä suurempi kuin peruslaskelmassa.

Erot peruslaskelmaan ovat pienempiä niissä skenaarioissa, joissa kuolevuuden oletetaan alenevan. Erojen suuruus riippuu valitusta kuolevuuden alenemisnopeudesta.

Eurostatin ja Ruotsin kuolevuuskehityksillä lakisääteisen eläkemenon ja bruttokansantuotteen suhde jää noin 0,2 prosenttiyksikköä ja Ison-Britannian kehityksellä noin puoli prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalammaksi laskentajakson lopussa. Jos kuolevuus alenee peruslaskelmaa nopeammin, nousee menoprosentti korkeammalle kuin peruslaskelmassa. Esimerkiksi Suomen nopean kehityksen vaihtoehdossa se nousee 1,3 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa korkeammalle laskentajakson lopussa.

TyEL-maksun tasoa voidaan arvioida niinkin, että lasketaan maksulle kestävä vakio-taso, joka yhdessä kertyneiden varojen kanssa riittäisi rahoittamaan kestävästi kaikki tulevat TyEL-menot. TyEL-vakiomaksuprosentti kasvaa vähemmän kuin peruslaskelmassa, jos kuolevuus alenee peruslaskelmaa hitaammin. Eurostatin kuolevuuskehityksen skenaariossa TyEL-vakiomaksuprosentti on noin 0,2 prosenttiyksikköä ja Ison-Britannian kuolevuuskehityksen skenaariossa noin 0,4 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa pienempi.

Kuolevuuden kehityksen vaikutuksia eläkejärjestelmään

Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2021

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#) > [Hae julkaisun nimellä]

ISBN 978-951-691-327-1 (PDF)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi

> julkaisut